

Lietuvoje ištuštėjo 4200 kaimų ir viensėdžių – privalome išsaugoti jų vardus!

Lietuvoje sparčiai mažėjant gyventojų skaičiui ištuštėjo 4200 mūsų šalies kaimų ir viensėdžių. Laikantis galiojančios tvarkos, kyla pavojus prarasti visų šių gyvenamųjų vietovių vardus. Palyginimui, per sovietmetį prarasti 5600 istorinių kaimų ir viensėdžių pavadinimai (apie 22% viso gyvenviečių vardyno); 2014 m. Ukmergės r. savivaldybės prašymu LR Vyriausybė jau panaikino 40 kaimų ir viensėdžių, šiais metais – dar tiek pat Švenčionių r. administracinių vietų pavadinimų. Tai skaudžiausias praradimas, nes kaimų ir viensėdžių vardai – lyg senųjų bendruomenių kodai, juose glūdi valstybės ir lietuvių tautos istorija, daugelis kalbinių, etnologinių, paleogeografinių žinių.

Palaikydami Lietuvos geografų draugijos iniciatyvą, mokslininkai iš Vilniaus ir Klaipėdos universitetų, Lietuvių kalbos instituto, Lietuvos socialinių tyrimų centro, visuomeninių draugijų nariai kreipėsi į LR Seimą ir Vyriausybę, kad kaimų ir viensėdžių vardų naikinimas, kuris tęsiasi nuo sovietmečio ir prieštarauja 2004 m. Seimo ratifikuotos UNESCO Nematerialaus paveldo apsaugos konvencijos nuostatomis, būtų nutrauktas. Remiantis minėtos konvencijos nuostatomis, administracinių ir geografinių vietų vardai yra lietuvių tautos ir visos žmonijos turtas, kuris privalo būti saugomas. Kreipimesi siūloma inicijuoti šias teisės aktų pataisas:

1. LR Seimo sprendimu pripažinti istorinius kaimų ir viensėdžių vardus nematerialiuoju kultūros paveldu.

2. Nedelsiant sustabdyti LR Vyriausybės nutarimo „Dėl administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo“ (1996) taisyklių 3 sk. 23 punkto nuostatos: *Gyvenamoji vietovė, kurios visa teritorija priskiriama kitų gyvenamųjų vietovių teritorijoms, panaikinama* veikimą. Ją pakeisti nuostata: *Negali būti naikinami administracinių vietų vardai, jeigu jose yra sodybų arba kai teisės aktai kaimo, viensėdžio teritorijoje nedraudžia atkurti sodybų arba statyti gyvenamosios, rekreacinės paskirties pastatų.*

3. LR Seimo sprendimu atkurti visas gyvenamąsias vietas, išbrauktas 1966–1990 m. LTSR Aukščiausiosios Tarybos nutarimais iš Administracinių teritorinių vienetų sąrašo bei išbrauktas 1990–2015 m. LR Vyriausybės nutarimais iš Gyvenamųjų vietovių registro, nepriklausomai nuo to, yra jose ar nėra nuolatinių gyventojų, jei teisės aktai kaimo, viensėdžio teritorijoje nedraudžia atkurti sodybų arba statyti gyvenamosios, rekreacinės paskirties pastatų ir įregistruoti juos LR Adresų registre.

Kreipimosi autorių vardu praneša VšĮ *Prigimtinės kultūros institutas*

Plačiau teirautis: VU Gamtos mokslų fakulteto Geografijos ir kraštotvarkos katedros doc., dr. Filomena Kavoliutė (tel. 8 656 38135)